

י"ח כסלו תשפ"ה
19 דצמבר 2024

בס"ד

לכבוד

מר בצלאל סמוטריץ' – שר האוצר

מר שמחה רוטמן – יו"ר וועדת חוק, חוקה ומשפט

חברי הכנסת, שרים, חברי ועדת השרים לחקיקה

א.ג.ב.

הנדון: חוק הגנת השכר, תשי"ח 1958 – שכר מוגן מעיקול

נייר עמדה בנושא – הצעת תיקון לחוק – זכותו של הורה למחייה בכבוד

אנו, חברי עמותת ה.ל.ב. העמותה לשוויון בהורות ועמותת אבות למען צדק, פונים אליכם בבקשה לתיקון דחוף של חוק הגנת השכר, תשי"ח-1958 וסעיף 303 בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995.

נייר עמדה זה קובע התנגדות נמרצת לסעיף 8(ב), (שכבר היה בחוק המקורי משנת 1958) ובקשה למחיקתו מחוק הגנת השכר.

סעיף 8(ב) מאפשר עיקול של 100% משכרו של חייב מזונות:

1985-ה (תיקון מס' 16) תשמ"ה-ה

(א) היה שכר העבודה משתלם על בסיס של יום, יהיה הסכום שאינו ניתן לעיקול, להעברה או לשעבוד משכר העבודה היומי – החלק העשרים וחמישה מהסכום כאמור בסעיף קטן (א).

(ב) סעיף קטן (א) אינו חל על עיקול, העברה או שעבוד לשם תשלום מזונות.

כמו-כן; חייבים גם להתייחס למקרה הפרטי של עיקול קצבאות נכות, כפי שמופיע בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995, בסעיף 303:

מניעת העברת זכות לגמלה

303. (א) זכות לגמלת כסף אינה ניתנת להעברה, לערבות או לעיקול בכל דרך שהיא **אלא לשם תשלום מזונות המגיעים מהזכאי לגמלה לפי פסק דין של בית משפט או של בית דין מוסמך.**

(ב) הוראת סעיף קטן (א) תחול גם על גמלת כסף שישולמה באמצעות בנק או החברה, כהגדרתה בחוק הדואר, התשמ"ו-1986, בנותנה שירותים לפי סעיף 88א לאותו חוק...

מדיניות עיקול זו: • פוגעת בזכויות יסוד,

• מנוגדת לאמנות בינלאומיות עליהן חתמה מדינת ישראל,

• ובסופו של דבר – **חותרת תחת המטרה של הבטחת טובת הילד.**

מדינת ישראל, כמדינה דמוקרטית המחויבת לשמירת זכויות אדם וכבודו ואינה יכולה להמשיך ולאפשר את המשך קיומו של סעיף 8(ב) **לחוק הגנת השכר, תשי"ח-1958**, המתיר עיקול של 100% משכרו של חייב מזונות ועל אחת כמה וכמה – לאפשר עיקול של 100% מקצבת נכות.

מדיניות זו, הגם שנועדה להבטיח את טובת הילד ואת תשלום המזונות, **יוצרת בפועל מציאות הרסנית הפוגעת בכל הצדדים המעורבים ובראשם – הילדים עצמם!**

רקע

פגיעה בזכויות-יסוד חוקתיות:

- הזכות לקיום בכבוד – מעוגנת ב**חוק-יסוד כבוד האדם וחירותו**.
- הזכות לחופש העיסוק – מעוגנת ב**חוק-יסוד חופש העיסוק**.
- עיקול מלא של השכר מונע מהאדם את היכולת הבסיסית לקיים את עצמו.

הפרת אמנות בינלאומיות:

- **האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (1966):**
 - סעיף 7 – הזכות לתנאי עבודה הוגנים,
 - סעיף 11 – הזכות לרמת חיים נאותה.
- **האמנה בדבר זכויות הילד (1989):**
 - סעיף 27 – זכות הילד לרמת חיים הולמת, כולל אחריות שני ההורים.

פגיעה בעיקרון המידתיות:

- אין איזון ראוי בין התכלית (גביית חוב מזונות) לבין הפגיעה בזכויות החייב (במיוחד אם הוא נכה).
- הפגיעה עולה על הנדרש ואינה מקיימת את מבחני המידתיות שנקבעו בפסיקה.

דברי הסבר

כאמור; הזכות לקיום בכבוד מעוגנת בחוק (**יסוד כבוד האדם וחירותו**) ומהווה אבן-יסוד במשטר הדמוקרטי הישראלי. עיקול מלא של שכר העבודה מהווה פגיעה אנושה בזכות זאת, שכן הוא שולל מהאדם את היכולת הבסיסית ביותר לקיים את עצמו, ובמקרה של נכה – משולה לגזר דין מוות.

זאת ועוד; הדבר מנוגד לחלוטין להתחייבויותיה של המדינה – **באמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות**, עליה חתמה ישראל, אמנה אשר מעגנת את זכותו של כל אדם לתנאי עבודה הוגנים ולרמת חיים נאותה. לא זו אף זו; **האמנה בדבר זכויות הילד** המדגישה את אחריותם של שני ההורים לדאוג לרווחת ילדיהם, דבר שנמנע כאשר אחד ההורים מאבד את יכולתו הכלכלית הבסיסית.

המציאות מוכיחה כי עיקול מלא של השכר יוצר מעגל קסמים הרסני. כאשר לא נשאר לאדם אפילו את המינימום הנדרש לקיום, נוצר מצב אבסורדי בו אין לו כל תמריץ לעבוד במשרה מסודרת ככל האדם. התוצאה היא פניה לעבודה "בשוק השחור" או גרוע מכך – המנעות מוחלטת מעבודה, דבר שיהפוך אותו לעבריין ואף יפגע בהכנסות המדינה.

בשני המקרים הנפגעים העיקריים יהיו הילדים שעבורם נועדו כספי המזונות מלכתחילה.

חמור עוד יותר מצבו של נכה אשר עיקול קצבתו משמעותו כפשוטו – גזר דין מוות.

המצב גם חמור במיוחד בימים אלו – כאשר גברים רבים נקלעים למשבר כלכלי עקב המצב הביטחוני ושירות מילואים בהיקפים שלא הכרנו, מה שמוביל לקושי בתשלום המזונות ולהצטברות חובות בהוצאה לפועל (להלן: "הוצל"פ").

הפגיעה אינה מתמצה רק בהיבט הכלכלי; היא משפיעה באופן ישיר על הקשר בין ההורה לילדיו. כאשר הורה לא מסוגל לספק לילדיו את צרכיהם הבסיסיים; אוכל, ביגוד, בילויים ומקום מגורים ראוי בזמני השהות שלהם אצלו, נפגע הקשר הרגשי והמשפחתי. **זוהי פגיעה בלתי הפיכה ולטווח ארוך!**

במצב הנוכחי, יכול אדם העובד למחייתו, למצוא עצמו בפני שוקת שבורה כאשר כל משכורתו (100%) מעוקלת לחוב המזונות, ולאחר אדם נשאר 0 ש' על-מנת לעבור את החודש; לשלם שכירות, חשבונות, אוכל, תרופות וכו'. אותו משלם מזונות, כאשר הילדים נמצאים אצלו (כפי שנקבע בהסדרי השהייה), לא יכול לקנות להם אוכל ושאר צרכים, לא יכול לשלם את שכר הדירה וחשבונות חשמל, מים וכיו"ב, ולא יכול להתקיים בעצמו.

כך נוצר מצב דה-פאקטו של בית עשיר ובית עני (מאוד) שרק מסתבך בחובות נוספים.

החוק במתכונתו הנוכחית יוצר סוג של משוואה אבסורדית שבה הגבר הוא משלם המזונות הבלבדי ולא צריך להיות כלל בחיי הילדים בוודאי לא לגדלם בכבוד.

האם הילדים המשותפים הם חסרי ישע רק כאשר הם נמצאים אצל ההורה המקבל את המזונות? בעוד שבזמן שהם נמצאים אצל משלם המזונות הם לא נחשבים חסרי ישע???

התשובה היא כמובן – לא! ולכן חייבים לתקן את החוק.

לאור האמור לעיל, אנו קוראים לתיקון מידי של החוק – יש לקבוע **תקרת עיקול שאינה עולה על 30% מהשכר (10% משכר נכים)**, תוך אבטחת סכום מינימום שיאפשר קיום בכבוד להורה הגרוש ולילדיו.

במקביל, יש ליצור מנגנונים שיביאו בחשבון נסיבות מיוחדות (כגון שירות מילואים, מחלה או אבטלה זמנית).

כמו-כן יש להקים קרן סיוע ממשלתית שתתמוך במקרי קיצון ותספק לזו כלכלי והכוונה תעסוקתית.

שיטת ביצוע

★ מחיקת סעיף 8(ב) **מחוק הגנת השכר, תשי"ח-1958**.

★ מחיקת המילים – "אלא לישם תשלום מזונות המגיעים מהזכאי לגמלה לפי פסק דין של בית משפט או של בית דין מוסמך" מסעיף 303 (א) **בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995** יחד עם: " (ב) הוראת סעיף קטן (א) תחול גם על גמלת כסף שישולמה באמצעות בנק או החברה, כהגדרתה בחוק הדואר, התשמ"ו-1986, בנותנה שירותים לפי סעיף 88א".

בנוסף, אנו מציעים לשקול תיקונים נוספים:

★ **קביעת תקרת עיקול:**

- הגבלת העיקול לסך של 30% מהשכר נטו לכל היותר.
- הבטחת סכום מינימום לקיום בכבוד.

★ **מנגנוני התחשבות:**

- התאמת גובה העיקול למצב הכלכלי של החייב.
- התחשבות בנסיבות מיוחדות (מילואים, מחלה, אבטלה זמנית).

★ **מנגנוני תמיכה:**

- יצירת קרן סיוע ממשלתית למקרי קיצון.
- תוכניות לליווי כלכלי והשמה תעסוקתית.

בברכת עם ישראל חי

דניאל עמירם
מייסד העמותה לשוויון בהורות

ניב ב. עמית (טרומפלדור)
נשיא עמותת אבות למען צדק